

EN EL CINQUANTENARI DE CARLES RAHOLA

Narcís Comadira

Havia de ser la pèrdua i fantasmal Girona la ciutat escolida pel general Franco per escarmentar els escriptors catalans. Els que quedaven, és clar, que la majoria havia passat la frontera. Sempre m'ha fascinat pensar quines intrigues i quines venjances van trobar en el *desordre fanàtic del moment* la terra favorable per a la rapidesa de les acusacions, del procés i de l'execució. La història real sempre se'n escapa. Només la podem imaginar. Els fets, això que els positivistes en diuen els fets, són sempre d'una simplicitat aclaparadora. Sense interès, perquè sempre són iguals. Però els moviments interiors dels cors, les passions, les petites insinuacions, o, fins i tot, els silencis, no els sabem. Només els podem imaginar. I és allò que té més interès perquè ens tradueix els fets finals lapidaris en trama viva i desencorajadora pel que fa a la meravellosa espècie humana.

Quan va esclatar la guerra, la família de la meua mare es va quedar a Girona desprotegida i vigilada perquè el meu avi, que era el cap de la Guàrdia Civil, es va haver d'escapar per la frontera. Si s'hagués quedat l'haguessin matat. Com Rahola. El meu avi tenia un fill que llavors tenia disset anys i, com a venjança per la fugida del seu pare, els rojos el van empresonar. Un dia, la meua mare i les seves germanes, mentre pujaven cap al Seminari (on llavors hi havia la presó) amb la cistella del menjar, van creuar amb la filla gran de Carles

Rahola que anava amb una amiga. Ella, en veure la meua mare i les meves ties, va comentar a la seva amiga: «Mira-les, pobretes, com s'han de veure!». En aquells moments no sabia que, al cap de tres anys, ella es veuria d'una manera molt pitjor. Perquè aquella frase despectiva dirigida a noies de la mateixa edat, conegudes sinó amigues? Idees? No, només l'ofuscació del moment. Que n'és de fàcil simplificar i repartir el món entre bons i dolents. Però, en els moments d'ofuscació, la majoria ho fa. Carles Rahola, l'any trenta nou, se'n va oblidar, d'això. Ell es sabia innocent, però es va oblidar que en els moments de terror fanàtic cal un llenguatge de símbols i, discret com era, mai no es va imaginar que ell hagués nascut per ser-ne cap.

Va haver-hi alguna frase mig dita, plena de menyspreu, dirigida a Carles Rahola, entre les famílies conegudes d'ell, catòliques i vencedores? Segur que sí. I fins i tot silencis culpables, possiblement. Podem justificar-ho tot plegat per la por? Per l'arrogància de la victòria, d'estar en el «bon» costat? Els homes acostumen a dissimular darrera de les grans paraules (Veritat, Bondat, Justícia...) la nostra ridícula mesquinesa moral, la nostra covardia i la nostra mandra.

Han passat cinquanta anys. Els néts de Carles Rahola són amics meus i dels meus germans. Aquell meu oncle de disset anys que, també per raons simbòliques, es va passar la guerra pres i fent treballs forçats al pont de

Colera, va morir ja fa anys al Brasil perquè, a la terra on teòricament els «seus» havien guanyat, no va trobar-hi forma de subsistència.

Passen els anys, les raons es modifiquen, les idees s'evaporen, les veritats es dispersen. Com actuaríem ara, en una situació similar, en la moderna Girona? Tornariem a empresonar un noi de disset anys? Tornariem a matar Carles Rahola? Dic «tornariem» amb tota la consciència. És molt fàcil creure que va ser el general Franco qui va matar Rahola, però no és veritat. O només és veritat si no oblidem que Franco eren els nostres pares.

ELS EX-VOTS PINTATS

Fina Parés

La tradició d'oferir objectes, ex-vots, als éssers sobrenaturals en compliment d'un vot o en recordança d'un benefici rebut, es perd en el temps. La varietat de les ofrenes és molt gran, però sempre són el testimoni d'un humà davant una situació de perill. Centrant-nos en el cristianisme, poden consistir en el lliurament de les mateixes persones i els seus béns —ofrenes pròpies d'època medieval—, fins un petit objecte desprovist de tota vàlua material.

Avui a les parets de les ermites i santuaris en pengen, sobretot, figures de cera representant el cos humà o el membre guarit i fotografies dels dels devots. Barrejat amb elles, també és fàcil de trobar-hi crosses, vestits de batejar, gorres de soldat, banderins... i, algunes vegades, uns quadrets pintats —generalment